

302/Sans(N)

UG/3rd Sem/SANS-MN-T-02/24

U.G. 3rd Semester Examination - 2024

SANSKRIT

[MINOR]

Course Code : SANS-MN-T-02

[NEP-2020]

Full Marks : 40

Time : 2 Hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. Answer briefly any **five** of the following questions:

2×5=10

যে-কোনো পাঁচটি প্রশ্নের সংক্ষিপ্ত উত্তর দাও :

a) Who composed 'নীতিশাতকম্'? Write the names of any two metres used in the lyric poem 'নীতিশাতকম্'.

'নীতিশাতকম্' কাব্যটি কে রচনা করেছেন? 'নীতিশাতকম্' কাব্যে ব্যবহৃত যে কোন দুইটি লৌকিক ছন্দের নাম লেখো।

b) How many types of persons are there in the society according to 'নীতিশাতকম্' and what are they?

'নীতিশাতকম্' অনুসারে সমাজে কতপ্রকার মনুষ্য ও কি কি?

[Turn over]

- c) 'नेतुं वाञ्छति यः खलान् पथि सतां सूक्तैः सुधास्यन्दिभिः' — How does the poet 'भर्तृहरि' compare the act of bringing a wicked person to the right path with very sweet words?
 अतिमधुर बचनेर द्वारा दुर्जन ब्यक्तिके संपथे आनयनेर ब्यापारटिके कवि भर्तृहरि किभावे तुलना करेछेन ?
- d) 'सर्वस्यौषधमस्ति शास्त्रविहितं मूर्खस्य नास्त्यौषधम्' — Explain the significance of the expression.
 'सर्वस्यौषधमस्ति शास्त्रविहितं मूर्खस्य नास्त्यौषधम्' — उक्तिটির ताৎपर्य ब्याख्या कर।
- e) Who composed 'हितोपदेश'? Who is praised in the prologue 'हितोपदेश'?
 'हितोपदेश' के रचना करेछेन ? हितोपदेशे 'प्रस्ताविका' अंशे कार स्तुति करा हयेछे ?
- f) 'आद्या हास्याय वृद्धत्वे द्वितीयाद्रियते सदा' — What are the things meant by the terms 'आद्या' and 'द्वितीय' here?
 'आद्या हास्याय वृद्धत्वे द्वितीयाद्रियते सदा' — एखाने 'आद्या' एवं 'द्वितीय' पदेर द्वारा कान् विषयगुलिके बोखानो हयेछे ?
- g) How many chapters are there in 'हितोपदेश'? Write their names.
 हितोपदेशे कतगुलि 'प्रस्ताव' रयेछे ? सेगुलिर नाम लेखो।
- h) On the banks of which river was the city पाटलिपुत्र situated? Which king, the ruler of this city, is named in your text?
 पाटलिपुत्र-नगर कान् नदीर तीरे अवस्थित छिल ? এই नगरेर अधिपति कान् राजार नाम तोमार पाठ्यांशे रयेछे ?

2. Answer any **two** of the following questions:

5×2=10

যে-কোনো দুটি প্রশ্নের উত্তর দাও :

a) Translate any **one** of the following verse into Bengali or English:

নিম্নোক্ত যে কোনো একটি শ্লোক বাংলা অথবা ইংরাজি ভাষায় অনুবাদ করো :

- i) उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः ।
न हि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः ॥
- ii) सिद्धिः साध्ये सतामस्तु प्रसादात्तस्य धूर्जटेः ।
जाह्नवीफेनलेखेव यन्मूर्द्धनि शशिनः कला ॥

b) Explain any **one** of the following verse with context:

নিম্নোক্ত যে কোনো একটি শ্লোক সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করো :

- i) वरं पर्वतदुर्गेषु भ्रान्तं वनचरैः सह ।
न मूर्खजनसम्पर्कः सुरेन्द्रभवनेष्वपि ॥
- ii) सर्वद्रव्येषु विद्यैव द्रव्यमाहुरनुत्तमम् ।
आहार्यत्वादनर्ध्यत्वादक्षयत्वाच्च सर्वदा ॥

c) Amplify any **one** of the following:

নিম্নের যে কোনো একটি ভাবসম্প্রসারণ করো :

- i) न शोभते सभामध्ये हंसमध्ये वको यथा ।
- ii) गृहीन इव केशेषु मृत्युना धर्ममाचरेत् ।

d) Write a short note on (any **one**):

সংক্ষিপ্ত টীকা লেখো (যে কোনো একটি) :

দৈবম্, অপণ্ডিত: পুত্র: , অজ্ঞ-মূর্খ-বিশেষজ্ঞা: ।

3. Answer any **two** of the following questions:

10×2=20

যে-কোনো দুটি প্রশ্নের উত্তর দাও :

a) Write in your own words how the poet Bhartrihari praised knowledge in his poetry 'নীতিশাতকম্'.

কবি ভর্তৃহরির তাঁর নীতিশতকে যেভাবে বিদ্যার প্রশংসা করেছেন তা' নিজের ভাষায় লেখো।

b) Explain how Bhartrihari's 'নীতিশাতকম্' condemns the foolish.

ভর্তৃহরির নীতিশতকে মূর্খজনের প্রতি নিন্দা যেভাবে প্রতিপাদিত হয়েছে, তা' বিবৃত করো।

c) Discuss how the necessity of scriptural knowledge in human life is explained in 'হিতোপদেশ'.

মানবজীবনে শাস্ত্রজ্ঞানের প্রয়োজনীয়তার কথা হিতোপদেশে যেভাবে বিধৃত হয়েছে, তা' আলোচনা করো।

d) Answer the following questions according to 'হিতোপদেশ':

What are the causes of happiness in the world?
Who are the enemies? What five things are created in a person during pregnancy? What are the causes of misfortune?

হিতোপদেশ অনুসারে নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির উত্তর দাও :

পৃথিবীতে সুখের কারণ কোনগুলি? শত্রু কারা? মানুষের কোন্ পাঁচটি বিষয় গর্ভাবস্থাতেই সৃষ্টি হয়? অনর্থের কারণ কোনগুলি?